

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการเมืองทองธานี แจ่งวัฒนะ

ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งโครงการเมืองทองธานีแจ่งวัฒนะ ได้ตั้งเป้าโครงการให้เกิดเป็นลักษณะของ " เมืองใหม่ " จึงมีการวางแผนจัดสร้างโครงการย่อยต่างๆ จำนวนมากภายในโครงการ จนกระทั่งเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจในประเทศขึ้นจึงมีการปรับกลยุทธ์ในการบริการจัดการและการก่อสร้างโครงการย่อยอื่นๆ มาเป็นระยะ แต่ก็ยังคงแนวคิดความเป็น " เมือง " ไว้

2.1 ความหมายของชุมชนใหม่ (New Community)

สถาบันนักวางแผนชาวอเมริกัน (The American Institute of Planners) ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนใหม่ว่าเป็นการตั้งถิ่นฐานที่สร้างขึ้นบริเวณรอบพื้นที่เมืองโดยอยู่ในรูปแบบของชุมชนที่มีการขยายตัวออกไปจากเมืองหลวง หรือเป็นชุมชนแห่งใหม่ในเขตนอกเมืองทั้งนี้ เพื่อความเป็นอิสระไม่ต้องพึ่งพาเมืองอื่นหรือชุมชนอื่น ชุมชนใหม่เหล่านี้ควรมีฐานเศรษฐกิจที่มั่นคง ความหลากหลายของการจ้างงาน ประเภทของที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน ระบบการขนส่งภายในชุมชน และการเข้าถึงแหล่งชุมชนและเมืองหลวงได้สะดวก นอกจากนี้ยังมีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ของชุมชน แหล่งความบันเทิง รวมทั้งการปกครองท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพการตั้งถิ่นฐานดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้ตั้งแต่ชุมชนขนาดเล็กที่มีประชากร 25,000 คน ไปจนถึงระดับชุมชนระดับเมืองที่มีประชากรนับล้านคนขึ้นไป (American Institute of Planners:1990.)

คณะกรรมการที่ปรึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ (The Advisory Commission on Intergovernmental Relations) อธิบายชุมชนใหม่ว่าเป็นการพัฒนาขนาดใหญ่ที่จัดสร้างขึ้นภายใต้การจัดการรูปแบบเดียวกันหมดตามแผนการที่กำหนดไว้โดยชัดเจนซึ่งประกอบด้วยที่อยู่อาศัยประเภทต่างๆ สิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านวัฒนธรรม การพาณิชย์และความบันเทิงต่างๆ อย่างเพียงพอต่อประชากรในชุมชน การพัฒนาเหล่านี้อาจเป็นการจัดหาที่ดินสำหรับอุตสาหกรรมหรือการเข้าถึงอุตสาหกรรม เปิดโอกาสให้มีการจ้างงานมากขึ้นและในที่สุดก็อาจประสบผลสำเร็จในระดับของการพึ่งพาตนเองได้ (U.S. The Advisory Commission on Intergovernmental Relations. 1968: 64.)

2.2 แนวความคิดชุมชนใหม่ (New Community Concept)

การพัฒนาชุมชนใหม่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปิดโอกาสให้มีการวางแผนที่ดีสามารถทำให้เมืองเติบโตอย่างเหมาะสมโดยผ่านการพัฒนาที่ดินแปลงใหญ่ ดังนั้นจึงเป็นที่คาดหวังกันว่าชุมชนใหม่จะสอดคล้องกับพัฒนาการความเจริญของแหล่งงาน การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โครงข่ายคมนาคมขนส่งและการพาณิชย์ สวนสาธารณะและพื้นที่โล่ง ตลอดจนวัฒนธรรมได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นการสะท้อนถึงความหนาแน่นของประชากรตามที่คาดการณ์ไว้ และความต้องการในด้านต่างๆ ความสัมพันธ์เชื่อมโยงอันดีระหว่างที่อยู่อาศัย สิ่งอำนวยความสะดวกในการซื้อของและแหล่งงาน รวมทั้งการจัดให้มีเส้นทางคมนาคมขนส่ง การแยกช่องทางเดินเท้ากับยานพาหนะออกจากกันในพื้นที่ชุมชนแห่งใหม่ ก็นับเป็นแนวทางที่ทำให้การเคลื่อนย้ายภายในชุมชนสะดวกขึ้น ลดความแออัดของการจราจรและการเดินทางให้น้อยลง นอกจากนี้ การวางแผนเตรียมการไว้ล่วงหน้าและการควบคุมอาคารด้านสถาปัตยกรรมสำหรับพื้นที่พัฒนาทั้งหมดจะสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีและงดงามยิ่งขึ้น อาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาชุมชนใหม่เป็นวิธีการหนึ่งเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการใช้ที่ดินและปล่อยให้เมืองเป็นไปตามยถากรรม

การพัฒนาชุมชนแห่งใหม่ ถือว่าเป็นทางออกสำหรับปัญหาสังคมและที่อยู่อาศัยควบคู่ไปกับการเติบโตแถบชานเมืองโดยการจัดหาที่ดินซึ่งมีราคาต่ำ รวมถึงการใช้แผนงานต่างๆ เพื่อสนับสนุนการจัดหาที่อยู่อาศัย ทั้งนี้ชุมชนใหม่ถือว่าการเปิดโอกาสให้มีที่พักอาศัยประเภทต่างๆ เกิดขึ้นตามความสามารถในการจ่ายและความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มอาชีพ อย่างไรก็ตามก็ดีเนื่องจากชุมชนใหม่คือเมืองใหม่ จึงสามารถจัดให้อยู่ในรูปแบบเหมาะสมได้โดยการแบ่งตามลักษณะของชุมชน ประเภทของที่อยู่อาศัยและราคาที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการช่วยลดปัญหาชนกลุ่มน้อยของเมืองลงอีกด้วย (วุฒินันท์ นันทประยูร.2539:10.)

ชุมชนใกล้เคียงโครงการเมืองทองธานี แจ่งวัฒนะ อันได้แก่ หมู่บ้านเมืองทอง 3 โครงการ 1 ตึกแถวบริเวณ ทางเข้า – ออก หลัก(ถนนแจ่งวัฒนะ) และหมู่บ้านพงษ์เพชร

“ชุมชน” (Community) หมายถึง กลุ่มคนที่มีชีวิตอยู่ในอาณาเขตบริเวณเดียวกัน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน มีฐานะและอาชีพที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน มีลักษณะของการใช้ชีวิตร่วมกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผู้ที่อยู่อาศัยใน “ชุมชน” มีความรู้สึกว่าเป็นคนในชุมชนเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการดำรงรักษาและสืบทอดคุณค่ามรดกวัฒนธรรมและศาสนาถ่ายทอดไปยังลูกหลาน

ตามทฤษฎีแล้ว ชุมชนจะดำรงอยู่ได้นั้น จะมีตัวบ่งชี้ดังนี้

1. จะต้องมีแรงเกาะเกี่ยวภายในอยู่ หรือศัพท์ทางสังคมวิทยากล่าวได้ว่า จำต้องมีความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลอยู่ ต้องมีทั้งในทางปฏิบัติในชีวิตประจำวันและมีทั้งสถาบัน (Institution) ที่คอยสร้างความสัมพันธ์นี้ให้เกิดใหม่อยู่ตลอดเวลา
2. ต้องมีความเพียงพอในแง่ปัจจัยในการดำรงชีวิต
3. ลักษณะการจัดการภายในชุมชน กระบวนการตัดสินใจ จะต้องมีความเป็นอิสระอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการและการตัดสินใจในมิติใดก็ตาม (การดำรงอยู่ของชุมชน กระบวนการต่อสู้และการพัฒนา, รายงานการวิจัย: 1-2.)

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของที่พักอาศัย

ธงชัย สวัสดิสาร ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจของผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนเมือง พบว่าสำหรับประเทศไทยแล้ว โดยทั่วไปปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ที่อยู่อาศัยต่อสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไป คือ ความพอใจต่อสภาพแวดล้อมชุมชน ความพอใจต่อสาธารณูปโภค / สาธารณูปการ ความพอใจที่ตั้ง ความสะดวกในการติดต่อชุมชน ความพอใจต่อสภาพแวดล้อม ในหน่วยที่พักอาศัยและความพอใจต่อเพื่อนบ้าน โดยพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญที่สุด คือ ความพอใจต่อสภาพแวดล้อมชุมชน รองลงมาได้แก่ ความพอใจต่อสภาพแวดล้อมในหน่วยที่พักอาศัย ที่ตั้ง และความสะดวกในการติดต่อชุมชน บริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และความพอใจต่อเพื่อนบ้านตามลำดับ

ธงชัย กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกของมนุษย์ ซึ่งอาจจะเป็นความรู้สึกชนิดบวกหรือลบก็ได้ โดยความรู้สึกนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีสิ่งเร้า หรือทรัพยากรเป็นปัจจัยสำคัญที่มากระทบ ดังนั้นความพอใจจึงเป็นการตอบรับทางความรู้สึกในทางบวกของมนุษย์ที่มีต่อสภาพแวดล้อม (ธงชัย สวัสดิสาร. 2530.)

การวิจัยของโอบินโบกุน ปัจจัยเรื่องสภาพแวดล้อมภายในชุมชน และการวางผังชุมชนมีการวิจัยจำนวนมากที่เห็นความสำคัญของปัจจัยนี้ ซึ่งแบ่งระบบเคหการเป็น 3 ระบบ คือ ระบบหน่วยที่อยู่อาศัย ระบบสภาพแวดล้อมชุมชน และระบบการบริการชุมชนพบว่า ความไม่พอใจของผู้อยู่อาศัยมีสาเหตุมาจากระบบสภาพแวดล้อมชุมชนมากที่สุด (กมล สุรินทร์. 2531.)

จากแนวคิดการเลือกที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย สามารถสรุปได้ว่าผลกระทบต่อการอยู่อาศัยขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. ความหนาแน่นภายในที่พัก
2. เสียงรบกวนและมลภาวะทางเสียง
3. กลิ่นและมลภาวะทางอากาศ
4. ความสะอาด
5. ความเป็นส่วนตัว
6. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
7. ความสะดวกในการคมนาคม
8. การใช้สาธารณูปโภค / สาธารณูปการ
9. ความเป็นสังคมและความสัมพันธ์กับพื้นที่โดยรอบ
10. ความพึงพอใจที่ได้รับจากที่ตั้งได้แก่ ภาพลักษณ์ชุมชน ราคาที่ดิน
11. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ราคาสินค้าอุปโภคบริโภค การค้าขาย

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

การเปลี่ยนแปลงย่อมมีความหมายเกี่ยวข้องกับเวลา เพราะสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะเปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนแปลงสภาพจากที่เคยเป็นอยู่มาเป็นสภาพใหม่ก็มักมีองค์ประกอบของเวลาเป็นตัวกำหนดเสมอ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็เช่นกัน กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงในโดยมีองค์ประกอบของระยะเวลาที่เกี่ยวข้อง (วิลาวัดน์ย์ เอ็อวงส์กุล. 2542.)

ดังนั้นในการออกแบบสอบถามวัดทัศนคติในการศึกษาวิจัยจึงจะมีการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นช่วงๆ ตามระยะเวลาในการเข้าอยู่อาศัยในหมู่บ้านเนื่องจากคาดว่าผู้อยู่อาศัยต่างช่วงเวลากันน่าจะมีทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงการอยู่อาศัยที่แตกต่างกันออกไปด้วย

2.5 ความหมายของทัศนคติ (Definition of Attitudes) (ลัดดา กิติวิภาต. 2536.)

ทัศนคติ (Attitude) เป็นคำที่ใช้กันมากในวิชาจิตวิทยาสังคม มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า "aptus" แปลว่า โนม์ เจริญ เหมาะสม นำมาใช้ในความหมายของทัศนคติ หมายถึง ท่าทีที่แสดงออกของบุคคลซึ่งบ่งถึงสภาพจิตใจ ได้แก่ ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Allport, 1967 : p. 3)

อิงลิช และอิงลิช (English and English, 1958 : p. 50) ให้ความหมายของทัศนคติว่าเป็น ความคงที่ของการตอบสนอง หรือความพร้อมที่จะตอบสนองอย่างหนึ่งอย่างใดต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

ซิมบารโด และแอบบีเซน (Zimbardo and Ebbesen, 1969) ให้ความหมายของทัศนคติว่าเป็น แนวโน้มที่บุคคลจะแสดงออกในวิธีที่สอดคล้องกับความคิดและความรู้สึกของเขา

นิวคอมบ์ (Newcomb) กล่าวว่า ทัศนคติของบุคคล ขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งแวดล้อมที่บุคคลได้รับ อาจแสดงออกมาทางพฤติกรรมใน 2 ลักษณะ คือ

1. ทัศนคติทางบวก (Positive Attitude) แสดงออกในลักษณะ พึงพอใจ และ เห็นด้วย หรือ ชอบ จะทำให้บุคคลอยากกระทำ อยากได้ อยากเข้าใกล้สิ่งนั้น
2. ทัศนคติทางลบ (Negative Attitude) แสดงออกในลักษณะ ไม่พึงพอใจ และ ไม่เห็นด้วย หรือไม่ชอบ จะทำให้บุคคลเกิดความเบื่อบ่าเหนื่อยหน่าย ขิงขัง ต้องการหนีให้ห่างจากสิ่งนั้น

อลพอร์ต (Allport, 1935) ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นสภาพความพร้อมของจิตใจ และประสาท เกิดจากการได้รับประสบการณ์ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการตอบสนองของบุคคลต่อสรรพสิ่ง และสภาพการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น

อลพอร์ตได้อธิบายความหมายของทัศนคติไว้ดังนี้

1. สภาพของจิตใจและประสาท อาจแสดงให้เห็นได้ทางพฤติกรรม เช่น โกรธเกลียด รัก
2. ความพร้อมที่จะตอบสนอง บุคคลพร้อมที่จะตอบสนองต่อสรรพสิ่งตามลักษณะของทัศนคติที่เกิดขึ้น เช่น ชอบหรือมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาทัศนคติทางสังคม ก็ทำให้มีความต้องการที่จะเรียน สนใจที่จะมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ
3. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นระบบและจัดระบบไว้แล้วในตัวเอง คือ เมื่อเกิดทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้วจะเกิดขึ้นต่อเนื่องกัน และมีพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคตินั้น เช่น โกรธก็หน้าบึ้ง พอใจก็ยิ้ม
4. เป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ ประสบการณ์มีส่วนช่วยในการสร้างทัศนคติ
5. เป็นพลังสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออก พฤติกรรมที่แสดงออกต่อสิ่งใดอย่างหนึ่งนั้นจะขึ้นอยู่กับทัศนคติเป็นสำคัญ เช่น ก. ชอบ ข. เห็นว่า ข. เป็นคนดี ก็ต้องการที่จะคบหาสมาคมไปมาหาสู่กับ ข. ด้วย

จะเห็นได้ว่ามีผู้ให้ความหมายของทัศนคติไว้หลายอย่าง อย่างไรก็ตาม อาจสรุปความหมายของทัศนคติได้ว่า

"ทัศนคติ เป็นความคิดที่มีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ ซึ่งทำให้เกิดความพร้อมที่จะมีปฏิริยาโต้ตอบในทางบวกหรือในทางลบต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด"

จากความหมายดังกล่าวสามารถอธิบายความหมายของทัศนคติในเชิงพฤติกรรม ดังนี้

1. ทัศนคติเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ ทัศนคติไม่ใช่ส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบสรีระ หรือ ไม่ใช่สิ่งที่ถ่ายทอดมาโดยกำเนิด แต่เป็นสิ่งที่เรียนรู้จากประสบการณ์
2. ทัศนคติมีสิ่งอ้างอิงหรือมีที่หมาย (Attitude Objects) ทัศนคติเกี่ยวกับ สิ่งของ บุคคล ความคิด เหตุการณ์ ฯลฯ
3. ทัศนคติเป็นการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลมีความเกี่ยวข้อง หรือมี บทบาทสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ในสังคม เช่น ในบ้าน ในโรงเรียน บุคคลได้ เห็นตัวอย่าง ทางสังคม ได้รับคำตักเตือนหรือคำแนะนำจากคนอื่นๆ เป็นต้น
4. ทัศนคติเป็นความพร้อมที่จะกระทำ (Readiness to Respond) ทัศนคติเป็นความพร้อมที่จะกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด (attitude objects)
5. ทัศนคติเกี่ยวข้องกับความรู้สึก (Affective) ความรู้สึกและอารมณ์เป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ เช่น ชอบมากกว่า ชอบมาก ชอบน้อย หรือเฉยๆ
6. ทัศนคติแตกต่างกันไปในเรื่องของความรุนแรง (Intensity) ความรุนแรงของทัศนคติที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด อาจจะมีผลหรือไม่มีผลต่อพฤติกรรม
7. ทัศนคติมีช่วงเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง ทัศนคติมีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน และมีส่วนเล็กน้อยในช่วงเวลาอื่น ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทัศนคติอาจเกิดขึ้นได้
8. ทัศนคติมีความยาวนาน ทัศนคติอาจจะคงอยู่ยาวนานตลอดชีวิตของบุคคล
9. ทัศนคติเป็นสิ่งที่ซับซ้อน ทัศนคติเป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้ อาจจะรับรู้ได้กว้างขวางกว่าหรือน้อยกว่า รวมทั้งเป็นส่วนของความรู้ในเรื่องต่างๆ ของบุคคล
10. ทัศนคติเป็นเรื่องของการประเมิน ทัศนคติเป็นการประเมินความชอบ รวมทั้งความน่าจะเป็นและความเป็นไปได้ของเหตุการณ์และผลที่ตามมา
11. ทัศนคติเป็นสิ่งที่ต้องอนุมาน (Infer) ทัศนคติอนุมานได้จากพฤติกรรม อาจจะเป็นการชี้แนะที่สมบูรณ์หรือไม่ก็ได้ การอนุมานทัศนคติด้วยการสังเกตพฤติกรรมภายนอกนั้นอาจไม่สอดคล้องกับทัศนคติของบุคคลก็ได้ (Bany & Johnson, 1975: pp. 377 - 378)

ประภาเพ็ญ สุวรรณ กล่าวสรุปว่า ทัศนคติ คือ ความคิดเห็นซึ่งถูกกระตุ้นด้วยอารมณ์ (emotion) ซึ่งทำให้บุคคลพร้อมที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด องค์ประกอบของทัศนคติมีสามองค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญาหรือความรู้ (cognitive) ด้านความรู้สึก (affection) และด้านการ

ปฏิบัติ (psychomotor) ทักษะคิดจะมีบทบาทในการช่วยให้เราได้ปรับปรุงตัวเอง ป้องกันตัวเอง (defend egos) ให้สามารถแสดงออกถึงค่านิยมต่างๆ และช่วยให้บุคคลเข้าใจโลกที่รอบตัวเรา ประสบการณ์เดิมของบุคคลช่วยในการเกิดทัศนคติ และเป็นตัวกำหนดทัศนคติของบุคคลทัศนคติไม่ได้เป็นองค์ประกอบอย่างเดียวยังทำให้เกิดการปฏิบัติ แต่เป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่เกิดหรือเป็นที่มาของการปฏิบัติ เช่นเดียวกับการปฏิบัติของบุคคลจะทำให้ทัศนคติเปลี่ยนแปลงหรือเกิดทัศนคติขึ้นใหม่ได้ การปฏิบัติของบุคคลนั้นไม่ได้มีสาเหตุมาจากทัศนคติอย่างเดียว แต่เป็นผลที่เกิดจากวิถีการครองชีวิต (norms) นิสัย (habits) และสิ่งที่คาดหวังจากผลของการกระทำต่างๆ ด้วย(ประภา เพ็ญ สุวรรณ. 2526: 14.)

2.6 องค์ประกอบของทัศนคติ (Attitude Components) (ลัดดา กิติภาต. 2536: 4 - 5)

จากความหมายของทัศนคติเราสามารถแยกทัศนคติออกเป็นองค์ประกอบต่างๆ 3 องค์ประกอบด้วยกัน คือ

1. องค์ประกอบทางด้านความรู้ความคิด (Cognitive Component) หมายถึง ความเชื่อ การรับรู้ ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับสิ่งของหรือบุคคล หรือสภาพการณ์ต่างๆ ทางสังคม องค์ประกอบทางด้านความรู้ความคิดจึงเกี่ยวข้องกับสิ่งที่บุคคลพิจารณาว่าสิ่งนั้นดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนา

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) อารมณ์หรือความรู้สึกกับความคิดจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน องค์ประกอบทางด้านนี้จึงประกอบด้วย การประเมินความรู้สึก ความชอบ หรือการตอบสนองทางอารมณ์ที่มีต่อสิ่งของหรือบุคคล โดยจะออกมาในลักษณะความชอบหรือไม่ชอบ มีความรู้สึกในทางที่ดีหรือไม่ดี องค์ประกอบทางด้านความรู้สึกจึงแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- 2.1 ความรู้สึกทางบวก (ความพึงพอใจ) เช่น ความเคารพนับถือ ความชอบพอ ความเห็นอกเห็นใจ เป็นต้น

- 2.2 ความรู้สึกทางลบ (ความไม่พึงพอใจ) เช่น ความกลัว ความรู้สึกรังเกียจ ตูณ ขยะแขยง เป็นต้น

ในบรรดาองค์ประกอบทั้ง 3 ของทัศนคติ องค์ประกอบทางด้านความรู้สึกนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของทัศนคติ หรือศูนย์กลางของทัศนคติ เนื่องจากความรู้สึกจะเกี่ยวข้องกับการกระทำ

3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นความพร้อมที่จะ

กระทำ เป็นพฤติกรรมภายนอกของบุคคลที่แสดงออกโดยตรงต่อสิ่งของหรือบุคคล องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม จะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านความรู้ ความคิด และความรู้สึก เราจึงอนุมานทัศนคติของบุคคลได้จากสิ่งที่เขาพูดหรือสิ่งที่เขาทำเสมอๆ

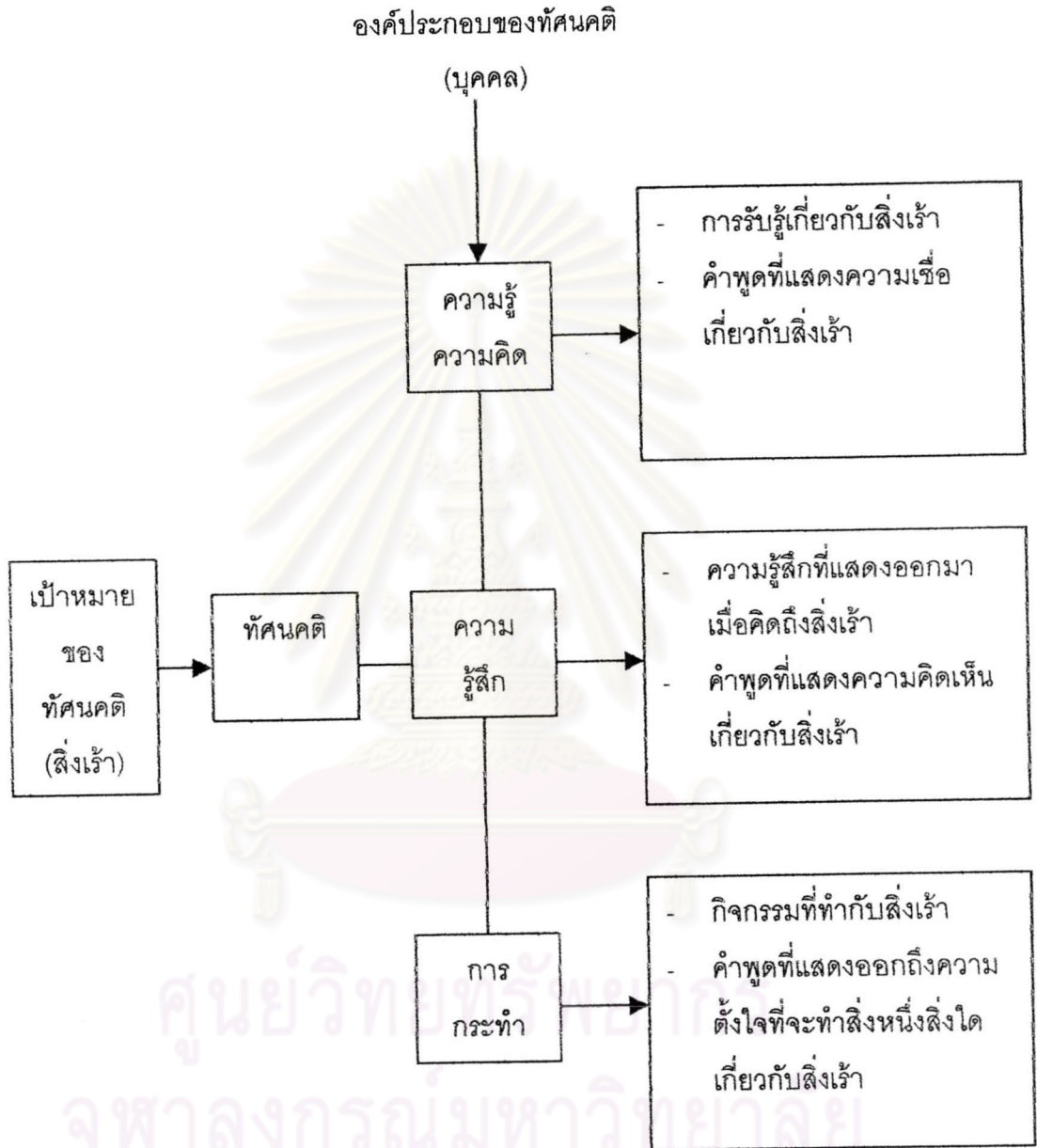
อย่างไรก็ดี ทัศนคติของบุคคลไม่ได้สอดคล้องกับพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกเสมอไป สิ่งที่เขาพูดอาจไม่ได้ปฏิบัติตรงตามที่เขาพูดเมื่ออยู่ในสภาพการณ์นั้นจริงๆ ก็ได้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก ทัศนคติเป็นเพียงสาเหตุหนึ่งของพฤติกรรมเท่านั้น พฤติกรรมที่คนเราแสดงออกอาจเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุด้วยกัน (Zimbardo & Ebbesen, 1969: pp. 6 - 7; Teasdale, 1976: p. 138)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงองค์ประกอบของทัศนคติ

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชุมชนผู้มีรายได้น้อยในเมือง

ความต้องการและความจำเป็นขั้นพื้นฐานประกอบไปด้วย

1. การจัดการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ได้แก่ ถนนและทางเดินเท้า น้ำประปา ไฟฟ้า ทางระบายน้ำ
2. ลักษณะตัวบ้าน
3. การจัดการด้านการกำจัดและจัดเก็บขยะ
4. การพัฒนารายได้
5. การจัดการด้านกองทุนหมุนเวียนหรือกลุ่มออมทรัพย์
6. การจัดการด้านสาธารณสุขมูลฐานและกองทุนยา
7. การจัดการด้านองค์กรของชุมชน
8. การบริการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน
9. กองทุนการศึกษาของชุมชน
10. การจัดการด้านการรักษาความสะอาดของชุมชนศูนย์ชุมชน

ผลกระทบของโครงการจากการพัฒนาความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จ.ป.ฐ.)

ผลกระทบที่เกิดขึ้นภายในชุมชน (Internal Impacts) สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. ผลกระทบทางตรง (Direct Impacts)
  - 1.1 ผลกระทบด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม (Physical and Environmental Impacts)
    - 1.1.1 ความสะอาดและการจัดเก็บขยะชุมชน
    - 1.1.2 ความเป็นระเบียบชุมชน
    - 1.1.3 ทางเดินมีความคงทน แข็งแรง
    - 1.1.4 สภาพตัวบ้านมีความคงทน ถาวร
    - 1.1.5 ศูนย์ชุมชนมั่นคงถาวรสามารถใช้สอยในกิจกรรมต่างๆ
    - 1.1.6 การระบายน้ำ
    - 1.1.7 น้ำประปา ไฟฟ้า

- 1.2 ผลกระทบด้านจิตใจและสังคม (Psycho - Social Impacts)
    - 1.2.1 การร่วมมือในการดำเนินโครงการต่างๆในชุมชน
    - 1.2.2 การรับมือกับผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในชุมชนและบ้านตนเอง
    - 1.2.3 ความภาคภูมิใจและความรู้สึกเป็นเจ้าของในที่อยู่อาศัย
  - 1.3 ผลกระทบด้านทักษะในการบริหารจัดการชุมชน
  - 1.4 ผลกระทบด้านองค์กรและการทำงานร่วมกันของชุมชน
  - 1.5 ผลกระทบด้านการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็ก
  - 1.6 ผลกระทบด้านความเป็นอยู่ทั่วไป
  - 1.7 ผลกระทบด้านการพัฒนาด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง
2. ผลกระทบทางอ้อม
    - 2.1 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและรายได้
    - 2.2 ผลกระทบด้านการเมืองและการกระจายอำนาจภายในชุมชนและบทบาทสตรี

2.8 แนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคม (SIA)

สำหรับการศึกษาในด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์และคุณค่าคุณภาพชีวิตถือว่าเป็นเรื่องของการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคม (Social Impact Assessment : SIA)

ตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม 2535 ได้กำหนดโครงการ / กิจกรรมที่ต้องมีการจัดทำรายงาน EIA ไว้ 22 โครงการ / กิจกรรม โดย การจัดสรรที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย หรือ เพื่อประกอบการพาณิชย์ จำนวนที่ดินแปลงย่อยตั้งแต่ 500 แปลงขึ้นไป หรือเนื้อที่เกินกว่า 100 ไร่ และอาคารที่อยู่อาศัย ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารที่มีจำนวนห้องชุดตั้งแต่ 80 ห้องชุดขึ้นไป ก็เป็นส่วนหนึ่งในรายการดังกล่าวด้วย

โดยมีการประเมินผลกระทบทางสังคม SIA เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการศึกษาผลกระทบของโครงการที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนคนที่อยู่อาศัยในชุมชนและสังคม SIA จะคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและคุณภาพชีวิตที่จะเกิดขึ้น ผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคมรวมถึงปัจจัยหลายด้าน ซึ่งมีผลโดยตรงต่อชีวิตคนในชุมชนและสังคมนั้นๆ โดยจะต้องคำนึงถึงลักษณะผลกระทบประเภทต่างดังนี้

ผลกระทบทางบวก	ผลกระทบทางลบ
ผลกระทบที่เกิดในขอบเขตจำกัด	ผลกระทบที่เกิดในวงกว้าง
ผลกระทบบางเบา	ผลกระทบเข้มข้นรุนแรง
ผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นระยะๆ	ผลกระทบต่อเนื่อง
ผลกระทบชั่วคราว	ผลกระทบถาวร
ผลกระทบที่มีโอกาสเกิดต่ำ	ผลกระทบที่มีโอกาสเกิดสูง

** โดยผู้ศึกษาต้องให้ความสนใจในผลกระทบทางฝั่งลบอย่างละเอียดมากกว่าฝั่งที่เป็นด้านบวก

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคม (SIA) นั้น แบ่งออกเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสรุปข้อมูลลักษณะโครงการ

ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจทางสังคมเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 3 การตั้งข้อสังเกตผลกระทบทางสังคม

ขั้นตอนที่ 4 การคาดการณ์ผลกระทบเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 5 การสร้าง Baseline Data โดยใช้วิธี

- การสำรวจเอกสารเพิ่มเติมจากที่ได้ทำในขั้นตอนการประมวลข้อมูลพื้นฐานโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลในระดับหมู่บ้าน
- การสำรวจกลุ่มตัวอย่าง (Sample Survey)
- การสัมภาษณ์เจาะลึก (In – depth Interview)

โดย SIA แบ่งกลุ่มตัวแปรในการเก็บข้อมูลออกเป็น 5 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

1. กลุ่มตัวแปรประชากรและการตั้งถิ่นฐาน
2. กลุ่มตัวแปรเศรษฐกิจ / อาชีพ / การผลิต
3. กลุ่มตัวแปรสุขภาพและบริการชุมชน
4. กลุ่มตัวแปรศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติและสุนทรียภาพ
5. กลุ่มตัวแปรการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลกระทบ

2.9 แนวคิดเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่

คำจำกัดความของคำว่า “ ความน่าอยู่ของเมือง “ ได้มีผู้ให้คำจำกัดความไว้แตกต่างกัน ตามลักษณะของแต่ละกลุ่มคน หรือกลุ่มอาชีพ โดยการกล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความน่าอยู่ไว้หลายประการพอสรุปได้ดังนี้ (ภูชัย สัมพันธ์, 2538.)

ฉัตรชัย พงศ์ประยูร (2536) กล่าวว่า การตัดสินใจเรื่องความน่าอยู่ของเมืองควรคำนึงระบบการใช้ที่ดินของเมืองนั้นๆ ให้มีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับโครงสร้างทางด้านอาชีพของชาวเมือง เพราะการใช้ที่ดิน คือ สิ่ง que แสดงออกมาในรูปของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Spatial Economy) ถ้าการใช้ที่ดินเป็นระเบียบ มีการกำหนดโซนการใช้ที่ดิน เมืองนั้นจะไร้ปัญหาการจราจร จะมีประสิทธิภาพในทางเศรษฐกิจ ตลอดจนทำให้เมืองน่าอยู่มีสภาพแวดล้อมอันพึงประสงค์ ซึ่งการใช้ที่ดินจะเป็นเช่นนี้ได้ต้องมีการวางแผน ถ้ามีการวางผังเมืองไว้ล่วงหน้าก็เป็นตัวอย่างที่ดีจะทำให้ทราบว่าทำเลของกิจกรรมต่างๆ อยู่ตรงไหนของเมือง และมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมอื่นอย่างไรในเขตเมือง

นิจ หิรัญชีระนันท์ (2520) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้ที่ดินในเมืองมีผลต่อความน่าอยู่ของเมือง คือ จะต้องมีการจำแนกประเภทของการใช้ที่ดิน เพื่อแยกกิจกรรมต่างๆ จากกันให้เป็นสัดส่วน ได้แก่ ย่านอยู่อาศัย ย่านอุตสาหกรรม และย่านพาณิชยกรรม ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีความเป็นระเบียบ สะดวกสบาย และน่าอยู่ยิ่งขึ้น

เกียรติ จิระกุล (2535) ได้กล่าวถึงเมืองน่าอยู่ไว้ว่า เมืองที่มีความสะดวกสบาย สะอาดปลอดภัย สวยงามและร่มรื่นน่าอยู่เกือบทั้งหมด จะพบว่าเป็นเมืองเก่าเกือบทั้งหมด จะพบว่าเป็นเมืองที่มีการวางแผนต่อเนื่องกันมาแต่อดีต มีแผนทั้งในส่วนชานเมือง เพื่อการขยายเมืองและในส่วน of เมืองเก่าและเมืองปัจจุบัน เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูซึ่งจะต้องมีการวางผัง และรายละเอียดของการออกแบบอาคาร สิ่งปลูกสร้าง และเพื่อการจัดทำภูมิทัศน์เมืองการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และการกำจัดสิ่งไม่พึงปรารถนาโดยวิธีที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศน้อยที่สุด

Garbrecht (1981) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับความน่าอยู่ของเมือง (Urban livability) ไว้ดังนี้ ความน่าอยู่อาจจะหมายถึง งาน การศึกษา คุณภาพร้านค้าขายของชำ ภาษีและอื่นๆ นอกจากนี้แล้วความน่าอยู่อาจหมายถึง แม่น้ำ ห้างสรรพสินค้า สวนรอบบ้าน ภายในตัวอาคาร ภายนอกตัวอาคาร ระหว่างพื้นที่โล่งของสวนสาธารณะ แม่น้ำ ห้างสรรพสินค้า สวนรอบบ้าน สนามเด็กเล่น

Owen กล่าวว่า เทคโนโลยีของการคมนาคมขนส่ง จะมีประโยชน์อย่างมากสำหรับเมือง ก็ต่อเมื่อการคมนาคมขนส่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาทั้งหมด เพราะนอกเหนือจากการกำหนดระบบการใช้ที่ดินแล้ว ระบบการคมนาคม เป็นสิ่งสำคัญที่มองข้ามไปไม่ได้แท้จริงแล้ว ลักษณะของการคมนาคมเป็นการเปิดพื้นที่ส่วนต่างๆ ให้มีการเข้าถึงที่สะดวก แต่ถ้าเมืองใดมีระบบการคมนาคมขนส่งที่เลวก็จะเป็นบ่อเกิดของปัญหาการจราจร ซึ่งมีผลให้ลดความน่าอยู่ลงไป (สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, 2520: 81.)

Appleyard (1981) ได้กล่าวถึงปัจจัยหลักประการที่มีส่วนช่วยในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่น่าอยู่ว่า ความหลากหลายของการควบคุมการจราจร การบำรุงรักษาถนน และความต้องการด้านอื่นๆ เช่น ความปลอดภัย แสงสว่าง และที่จอดรถ เป็นต้น

วิธีวัดความน่าอยู่

วิธีวัดความน่าอยู่ที่ได้ศึกษากันมามีอยู่ด้วยกัน 3 วิธีใหญ่ๆ คือ

1. การมีส่วนร่วม (Participation)
2. การออกแบบสอบถาม (Social survey)
3. การรับฟังความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (Professional judgements)

วิธีวัดความน่าอยู่ที่คล้ายคลึงกับวิธีที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในงานวิจัย คือ การออกแบบสอบถาม (Social survey) ซึ่งวิธีการวัดความน่าอยู่แบบนี้ทำโดย การออกแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นเพื่อถามความคิดเห็นของผู้ที่อาศัยอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมนั้นๆ เป็นที่ใช้กันแพร่หลายในวงกว้างแผนระดับท้องถิ่น ดังตัวอย่างที่ London และ Sheffield โดยผู้ที่ทำการสำรวจสามารถที่จะเชื่อมโยงปฏิกิริยาของผู้ที่ตอบแบบสอบถามเข้ากับปัจจัยต่างๆ เช่น ความเด่นหรือสะอาดตาของที่ดิน การรักษาสภาพของพื้นที่โล่ง ทัศนียภาพ การเข้าถึง เสียง ความเชื่อมโยงของอาคารบ้านเมือง ตลอดจนความพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ทั่วไปภายในเมือง และให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นภายหลังจากที่ถูกสัมภาษณ์

จากแนวความคิดเรื่องความจำเป็นขั้นพื้นฐาน การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทางสังคม และเมืองน่าอยู่ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการกำหนดตัวแปรของการศึกษาการเปลี่ยนแปลงการอยู่อาศัยใกล้โครงการเมืองทองธานี แจ่งวัฒนะ ร่วมกับการทำแบบสอบถามเบื้องต้นของผู้วิจัย โดยสามารถสรุปเปรียบเทียบออกมาเป็นตารางได้ดังนี้

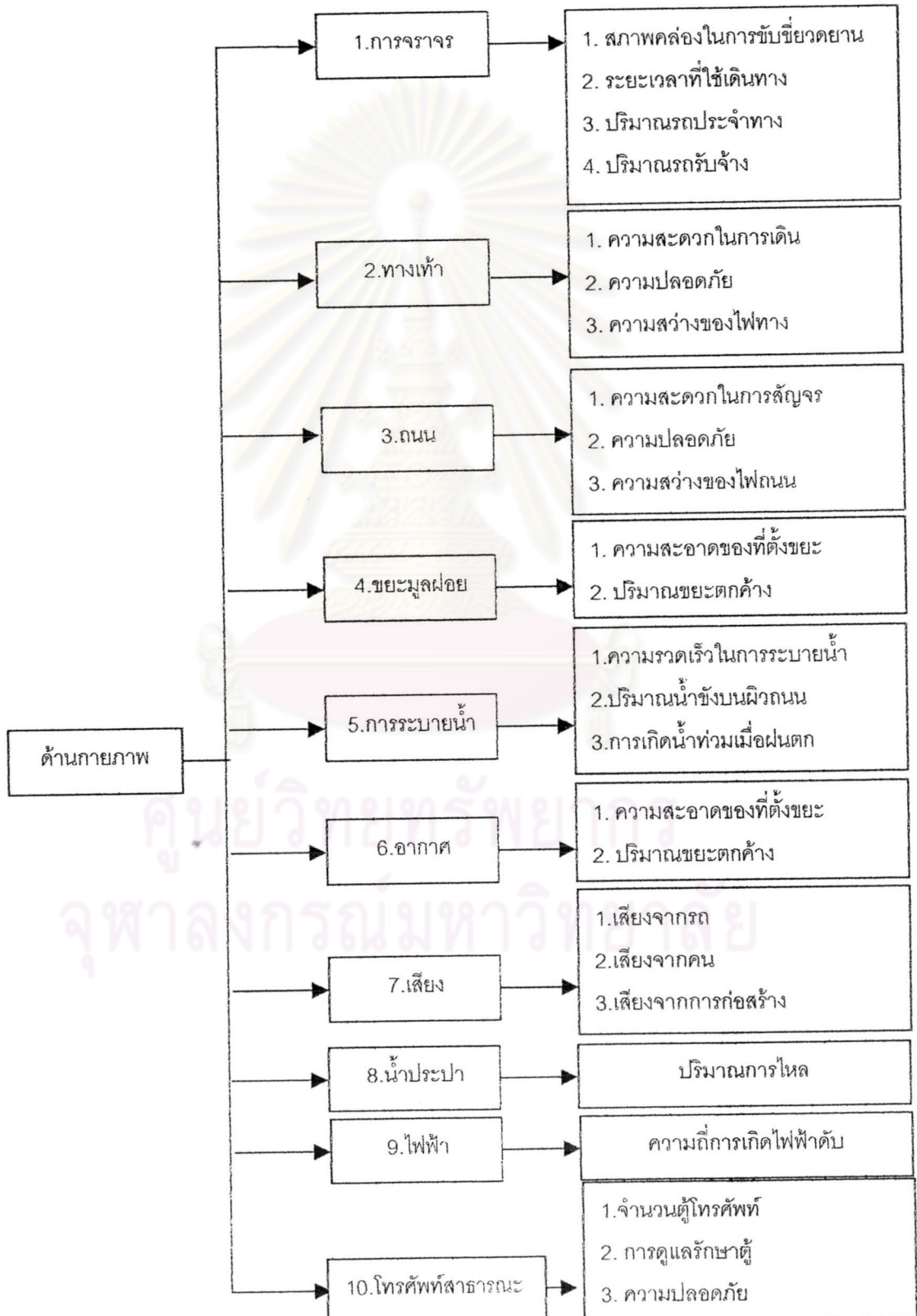

แผนภูมิที่ 2.2 แสดงที่มาของการกำหนดตัวแปรในงานวิจัย

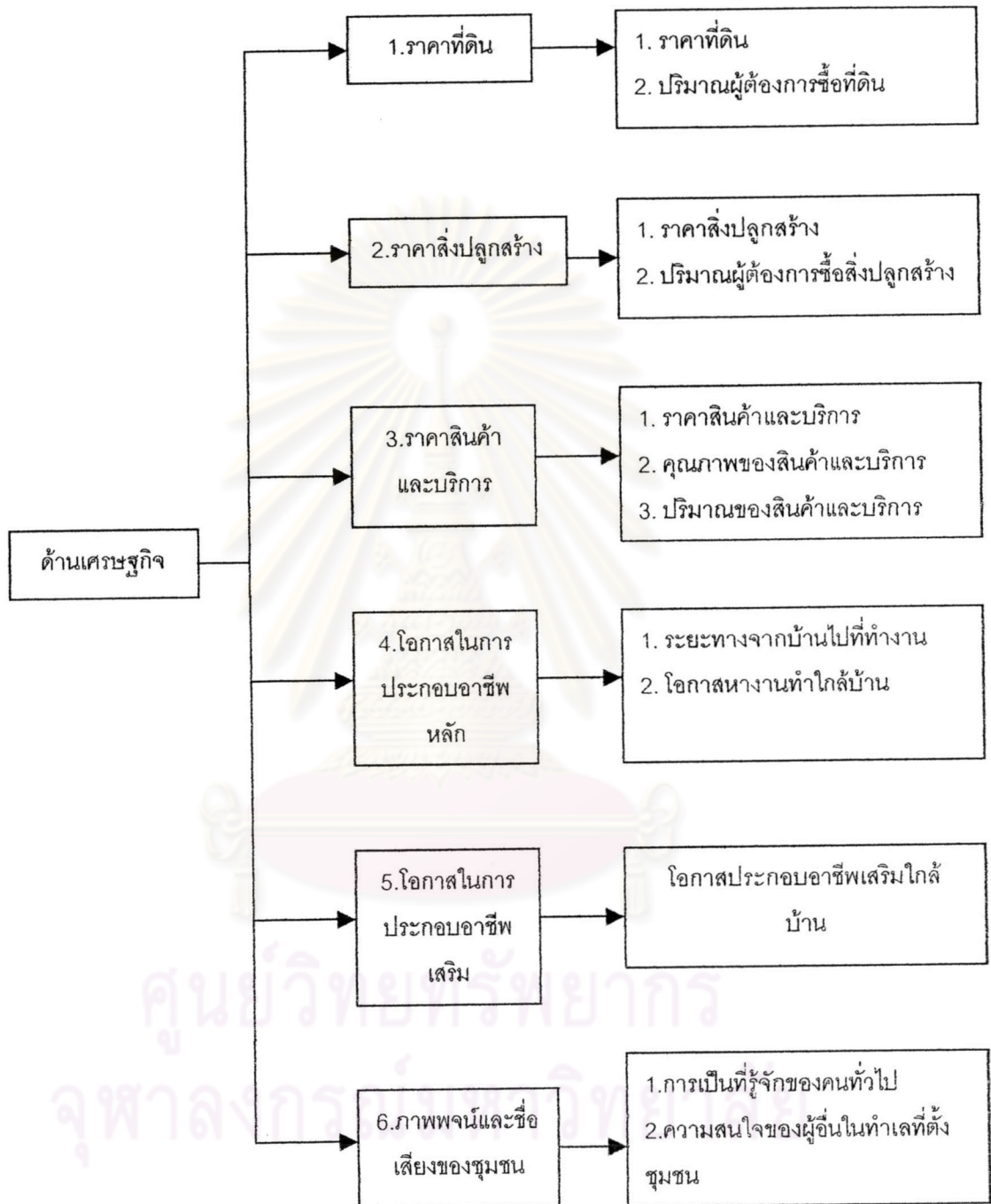
ดัชนีชี้วัดเมืองน่าอยู่	การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากโครงการ	ผลกระทบของโครงการด้านความจำเป็นขั้นพื้นฐานภายในชุมชน	การทำ Pre-Study หมู่บ้านเมืองทอง 3 โครงการ 1
1. <u>ดัชนีทางด้านสังคม</u>	1. <u>ทรัพยากรทางกายภาพ</u>	1. <u>ผลกระทบทางตรง</u>	1. <u>ผลกระทบด้านบวก</u>
1.1 อัตราการตายของทารก	1.1 ทรัพยากรอากาศ	1.1 ด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อม	1.1 หมู่บ้านเป็นที่รู้จักมากขึ้น
1.2 อัตราการเจ็บป่วย	1.2 เสียงและการสั่นสะเทือน	- ความสะอาดและการจัดเก็บขยะชุมชน	1.2 ก่อให้เกิดอาชีพและรายได้มากขึ้น
1.3 การให้บริการด้านสุขภาพ	1.3 ทรัพยากรน้ำ	- ความเป็นระเบียบชุมชน	1.3 และสาธารณูปการเข้ามาในพื้นที่
1.4 ความปลอดภัยในชีวิต/ทรัพย์สิน	- มิวดิน	- ทางเดินมีความมั่นคง แข็งแรง	1.4 สะดวกในการซื้อสินค้าบริการ
1.5 สุขภาพจิต	- โคลนดิน	- สภาพตัวบ้านมีความคงทน ถาวร	1.5 ชุมชนศึกษาค้นคว้าวิจัย
1.6 การสืบสานวัฒนธรรม	2. <u>ทรัพยากรทางชีวภาพ</u>	- ศูนย์ชุมชนมั่นคงถาวร	1.6 สร้างมูลค่าเพิ่มให้ที่อยู่อาศัย
1.7 การให้บริการทางสังคมของรัฐ	2.1 ระบบนิเวศในน้ำและชายฝั่ง	- การระบายน้ำ	1.7 มีรถประจำทางมากขึ้น
1.8 การมีส่วนร่วมทางการเมือง	2.2 ป่าไม้และสัตว์ป่า	- น้ำประปา ไฟฟ้า	1.8 มีทางด่วน
1.9 การศึกษา	3. <u>คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์</u>	1.2 ด้านจิตใจและสังคม	2. <u>ผลกระทบด้านลบ</u>
1.10 การให้บริการการศึกษา	3.1 การใช้น้ำในพื้นที่บริเวณใกล้เคียง	- การร่วมมือในการดำเนินโครงการต่างๆ ในชุมชน	2.1 ความสงบ ส่วนตัวลดลง
2. <u>ดัชนีทางด้านสิ่งแวดล้อมและกายภาพ</u>	- คุณภาพ	- การรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมในชุมชนและบ้านตนเอง	2.2 ความสะอาด
2.1 คุณภาพอากาศ	3.2 การบำบัดน้ำเสีย	- ความภาคภูมิใจและความรู้สึกเป็นเจ้าของในที่อยู่อาศัย	2.3 การจราจรติดขัด
2.2 คุณภาพทางเสียง	3.3 การระบายน้ำและการป้องกันน้ำท่วม	1.3 ด้านทักษะในการบริหารจัดการชุมชน	2.4 มลภาวะทางเสียง
2.3 คุณภาพแหล่งน้ำสาธารณะ	3.4 การจัดการมูลฝอยและกากของเสีย	1.4 ด้านองค์การและการทำงานร่วมกันของชุมชน	2.5 ขยะมูลฝอย
2.4 การมีน้ำสะอาดใช้	3.5 พลังงานและไฟฟ้า	1.5 ด้านการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็ก	2.6 สินค้าราคาแพงขึ้น
2.5 การใช้พลังงาน	3.6 การคมนาคม	1.6 ด้านความเป็นอยู่ทั่วไป	2.7 น้ำท่วมขังมากขึ้น
2.6 การสุขภาพ	3.7 การป้องกันอัคคีภัย	1.7 ด้านการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	2.8 ทัศนียภาพไม่ดี
2.7 การบำบัดน้ำเสียและปฏิภูล	3.8 การใช้ที่ดิน	2. <u>ผลกระทบทางอ้อม</u>	2.8 มีขยะมากขึ้น
2.8 สวนสาธารณะและที่โล่งแจ้ง	4. <u>คุณค่าคุณภาพชีวิต</u>	2.1 ด้านเศรษฐกิจและรายได้	2.9 ไฟฟ้าดับบ่อย / น้ำประปาไหลน้อย
3. <u>ดัชนีทางด้านเศรษฐกิจ</u>	4.1 สังคมและเศรษฐกิจ	2.2 ด้านการเมืองและการกระจายอำนาจในชุมชน	2.10 ขาดพื้นที่โล่ง พื้นที่สีเขียว
3.1 การมีงานทำ	4.2 สุขภาพ		2.11 มลภาวะทางอากาศ
3.2 สถานภาพการทำงาน	4.3 คุณค่าทางวัฒนธรรม		
3.3 การใช้แรงงานเด็ก			
3.4 การกระจายรายได้			
3.5 การมีที่อยู่อาศัยของตนเอง			
4. <u>ดัชนีทางด้านการบริหาร</u>			
4.1 ประชากรเมืองและชุมชนมีการรวมกลุ่มกันมากขึ้นเพียงใด			
4.2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนา			
4.3 การประชาสัมพันธ์และรับรู้ข่าวสาร			

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ประกอบกับการทำแบบสอบถามเบื้องต้นทำให้ได้ประ
ตัวแปรที่นำมาใช้ในการออกแบบสอบถามและสัมภาษณ์ 3 ตัวแปรใหญ่ คือกายภาพ เศรษฐกิจ
สังคม และแบ่งออกเป็นตัวแปรย่อยได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.3 แสดงตัวแปรทางกายภาพที่ใช้ในงานวิจัย

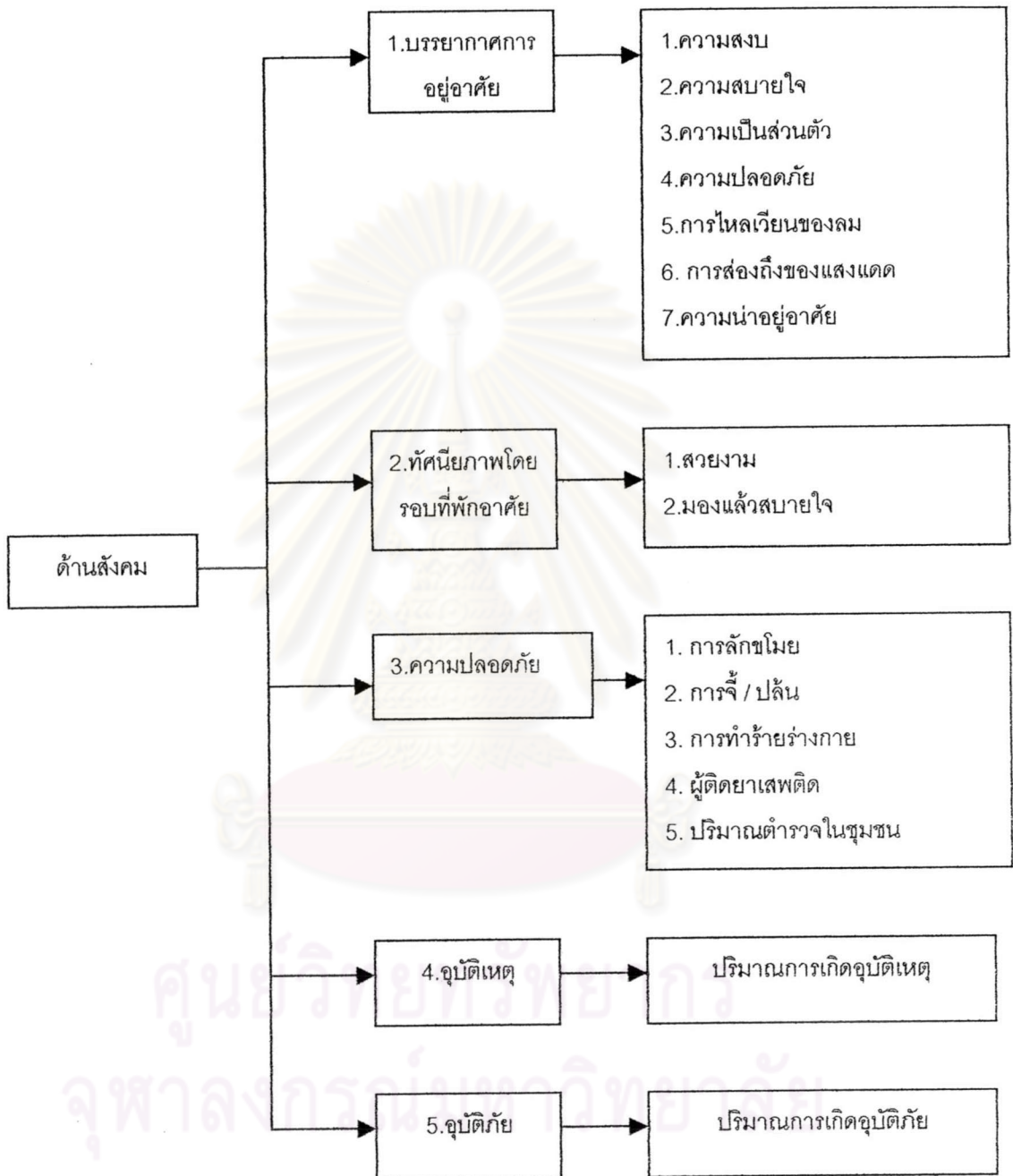

แผนภูมิที่ 2.4 แสดงตัวแปรทางเศรษฐกิจที่ใช้ในงานวิจัย

แผนภูมิที่ 2.5 แสดงตัวแปรทางสังคมที่ใช้ในงานวิจัย

2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. คงกฤษ ลิมพะสุต, 2541. ได้ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนใกล้มหาวิทยาลัยรังสิต ผลการวิเคราะห์พบว่ามหาวิทยาลัยรังสิตส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของชุมชนใกล้เคียง ทั้งผลดีและผลเสีย ผลดีคือ สร้างรายได้และเกิดโอกาสทางธุรกิจ เช่นกิจการร้านค้าและบริการต่างๆ ภายในชุมชน สร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผู้อยู่อาศัยในชุมชน และผู้อยู่อาศัยมีความสะดวกที่จะศึกษาในมหาวิทยาลัย ขณะเดียวกันมีผลเสียคือ สภาพแวดล้อมโดยรอบมหาวิทยาลัยไม่เป็นระเบียบ มีการตัดแปลงที่อยู่อาศัยเพื่อใช้ในเชิงพาณิชย์ และเกิดปัญหาต่อผู้อาศัย เรื่องที่จอดรถ การจราจรติดขัด และมีเสียงรบกวน เป็นการทำลายบรรยากาศของการอยู่อาศัย นอกจากนี้ผู้ทำการวิจัยยังพบว่าผู้ที่อยู่อาศัยรับรู้ผลกระทบแตกต่างกันตามปัจจัยการเลือกที่อยู่อาศัย ระยะเวลาและระยะทางระหว่างมหาวิทยาลัยกับที่พักอาศัย

2. ปิยะมาศ เลิศนภากุล, 2544. ได้ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับอิทธิพลของศูนย์การค้าชานเมืองด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาย่านบางกะปิและบริเวณใกล้เคียง ผลการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยฉบับนี้พบว่า การมีการขยายตัวของห้างสรรพสินค้ามีอิทธิพลต่อชุมชนพักอาศัยย่านบางกะปิและบริเวณใกล้เคียง

ในด้านเศรษฐกิจพบว่า 1. ทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความสะดวกและมีทางเลือกในการจับจ่ายใช้สอยสินค้าและบริการมากขึ้น 2. ทำให้ราคาที่ดินในบริเวณย่านการค้าบางกะปิสูงขึ้น และริมถนนสายหลักที่เชื่อมโยง

ในด้านการจราจรพบว่า ก่อให้เกิดการกระจุกตัวของการเดินทางของผู้ใช้บริการมายังศูนย์การค้า แต่เนื่องจากในย่านบางกะปಿನั้นมีเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมโยงกันหลายเส้น จึงทำให้การเข้า - ออก สะดวกและสามารถรองรับความต้องการใช้บริการของผู้บริโภคได้เพียงพอทั้งในพื้นที่บางกะปิและพื้นที่อื่น

ในด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมพบว่า 1. การแออัดของยานพาหนะมีผลต่อสภาพอากาศและเสียงบริเวณศูนย์การค้า ทำให้สภาพอากาศและความสงบภายในชุมชนมีคุณภาพต่ำลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแยกบางกะปิ 2. ศูนย์การค้ามีขยะมูลฝอยในแต่ละวันจำนวนมาก ส่งผลให้ขยะมูลฝอยโดยรวมชุมชนเพิ่มขึ้น 3. แผงลอยที่มีเพิ่มขึ้นสร้างภาพพจน์ที่ไม่สวยงามแก่ชุมชน